

NIETZSCHE, SOKRATES'İ
NEDEN ÖLDÜRDÜ?

FOL® 79

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 77
NİETZSCHE DİZİSİ 01

NİETZSCHE SOKRATES’İ NEDEN ÖLDÜRDÜ?
ADNAN ESENYEL

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-625-44420-9-4

BASKI: VADİ GRAFİK - SERTİFİKA NO: 47479

I. BASKI: KASIM 2020

İLETİŞİM ADRESLERİ
CİNNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

NIETZSCHE, SOKRATES'İ NEDEN ÖLDÜRDÜ?

ADNAN ESENYEL

ADNAN ESENYEL

Bulgaristan Kırcaali'de doğdu (1983). İlk ve orta öğrenimi sırasında Almanya'da, Bulgaristan'da ve Türkiye'de eğitim gördü. Lisans (2007) ve doktora eğitimini (2016) Uludağ Üniversitesi felsefe bölümünde tamamladı. Almanya Freiburg Üniversitesi'nde bir yıl boyunca Nietzsche ve Heidegger üzerine doktora düzeyinde araştırmalarda bulundu (2013). Düzce Üniversitesi felsefe bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı (2016). İlgi ve çalışma alanı Schopenhauer, Nietzsche ve Heidegger düşüncesidir. Bunun yanı sıra; yaşamın anlamı, varlığın anlamı, özgür isteme gibi alanlar üzerine çalışmakta ve yazmaktadır.

Başlıca eserleri: Patricia Altenbernd Johnson, *Heidegger Üzerine* (2013); *Nietzsche Sokrates'i Neden Öldürdü* (2020); *Heidegger/Varlığın Patikaları* (2020); Arthur Schopenhauer, *İstemenin Özgürlüğü Üzerine* (2020).

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	13
GİRİŞ	14
BİRİNCİ BÖLÜM	20
YAŞAMI HAKLI ÇIKARMAK	
1. Değer ve Değerlendirme	23
2. Değerlerin Yeniden Değerlendirilmesi	28
3. Felsefeye Yeniden Başlamak	33
4. Batı Felsefesinin İki Temeli: Somut İnsan ve Ahlak	46
İKİNCİ BÖLÜM	57
ÜST İNSANI YARATMAK: TANRININ/SOKRATES'İN ÖLÜMÜ	
1. Sokrates Sorunu	66
2. Sürü İnsanı	92
3. Üst İnsan	114
4. Geleceğin Filozofları	128
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	139
SOKRATİK İDEALİN VE HAKİKATİN YIKIMI	
1. Çileci İdeal	143
2. Hakikatın Değeri	154
3. Sanat ve Felsefe	175
4. Ebedî Dönüş ve Güç İstemi	188
SONSÖZ	203
KAYNAKLAR	209
DİZİN	212

KISALTMALAR

- KSA *Kritische Studienausgabe (Eleştirel Toplu Eserler)*
AC *Der Antichrist (Deccal)*
EH *Ecce Homo*
FW *Die fröhliche Wissenschaft (Şen Bilim)*
GD *Götzen-Dämmerung (Putların Alacakaranlığı)*
GM *Zur Genealogie der Moral (Ahlakın Soykütüğü Üstüne)*
GT *Die Geburt der Tragödie (Tragedyanın Doğuşu)*
JGB *Jenseits von Gut und Böse (İyinin ve Kötünün Ötesinde)*
M *Morgenröthe (Tan Kızıllığı)*
N *Nachgelassene Fragmente (Yayımlanmamış Elyazmaları)*
NH *Vom Nutzen und Nachteil der Historie für das Leben (Tarihin Yaşam İçin Yararı ve Sakıncası Hakkında)*
WL *Über Wahrheit und Lüge im Aussermoralischen Sinne (Ahlaki Olmayan Anlamda Hakikat ve Yalan Üzerine)*
Z *Also sprach Zarathustra (Böyle Söyledi Zerdüşt)*

Hayatın bir Şölen olabileceğine beni inandıran eşime...

ÖNSÖZ

Her kişinin gönlünde bir aslan yatar, önceleri benim için bu aslan uzun bir dönem boyunca Arthur Schopenhauer'dı. Gerçekten de çok uzun sayılabilecek bir süre için sadece Schopenhauer soludum, Schopenhauer içtim ve Schopenhauer yedim. Hatta gençliğin verdiği heyecanla yaşamlarımızın anlamı ve amacı hakkında söylenebilecek her şeyin Schopenhauer tarafından tüketici ve doyurucu bir şekilde açıklandığını düşünecek kadar ileri gittim. Ta ki kulaklarımı Nietzsche'nin söylediklerine açana dek...

ADNAN ESENYEL
DÜZCE 2020

GİRİŞ

“İşte orada duruyorlar.” dedi kendi kalbine,
‘gülüyorlar işte’,
beni anlamıyorlar, bu kulakların dinleyeceği bir ağız
değilim ben.

Zerdüşt’ün Önkonuşması

Teknoloji, bilim ve kitle iletişim araçları tarafından şekillenilen çağımızda *felsefenin* hâlâ söyleyecek bir *sözü* kaldı mı? Hangi kavramın gerçekte ne anlama geldiği konusunda bitmek tükenmek bilmeyen kısır tartışmaların ötesinde felsefenin hâlâ insanın yaşamına dokunacak, ona etki edecek bir önerisi ve katkısı var mı? Büyük anlatıların sonlandığı ve metafiziğin de sadece tarihin tozlu raflarına ait bir antikaya dönüştüğü postmodern dünyamızda hâlâ bize referans olabilecek, yol gösterebilecek bir ideal bulunabilir mi? Yoksa *tanrının ölümü* ile birlikte ortaya çıkan tümüyle yönsüz, amaçsız ve hedefsiz bir varoluşun doğurduğu konfor odaklı, tüketime dayalı bir hedonist yaşam kurgusuna mı teslim olduk? Tüm bu soruların işaret ettiği yozlaşmış ve nihilizme bulanmış varolma hâlinin yaklaşmakta olduğu, yaklaşık yüz kırk yıl önce Nietzsche tarafından dile getirilmiştir. 1882 tarihli *Şen Bilim* eserinde Nietzsche, kendisini bilimsel paradigmaya bağlayan modern insanı bekleyen amaçsız, hedefsiz ve yönsüz varoluşa işaret etmiş (KSA 3, 481: FW 125) ve kültürel yozlaşmanın tam da *konforun, sağlığın, vasatlığın, uzun ve kaliteli bir yaşamın* başat değerler hâline geldiğinde tamamlanacağını

KAYNAKLAR

FRIEDRICH NIETZSCHE BİBLİYOGRAFYASI

Friedrich Nietzsche'nin eserlerinden yapılan alıntılar, Giorgio Colli veazzino Montinari'nin editörlüğünde yayımlanmış olan ve Nietzsche'nin tüm yazılarının yer aldığı 15. Ciltlik toplu eser *Kritische Studienausgabe*'ye (KSA) atıfla yapılmaktadır: *Friedrich Nietzsche's Sämtliche Werke, Kritische Studienausgabe, Hrsg. von Giorgio Colli undazzino Montinari, Deutscher Taschenbuch Verlag de Gruyter GmbH & Co. KG, München 1999.*

Bu toplu eserlerden kullanılan ciltler aşağıdaki gibidir.

KSA 1: *Die Geburt der Tragödie, Unzeitgemässe Betrachtungen I-IV, Nachgelassene Schriften 1870-1873.*

KSA 3: *Morgenröte, Idyllen aus Messina, Die fröhliche Wissenschaft.*

KSA 4: *Also sprach Zarathustra I-IV.*

KSA 5: *Jenseits von Gut und Böse, Zur Genealogie der Moral.*

KSA 6: *Der Fall Wagner, Götzen-Dämmerung, Der Antichrist, Ecce Homo, Dionysos-Dithyramben, Nietzsche Contra Wagner.*

KSA 9: *Nachgelassene Fragmente 1880-1882.*

KSA 12: *Nachgelassene Fragmente 1885-1887.*

DİĞER KAYNAKLAR

- Badiou, Alain (2001) “Who is Nietzsche?” *Pli: The Warwick Journal of Philosophy*, Vol. 11, Nietzsche: Revenge and Praise, page 1-11, Coventry
- Calderon, de la Barca (2011) *Hayat Bir Rüyadır*, çev. Başar Sabuncu, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul
- Clark, Maudemarie (1990) *Nietzsche on Truth and Philosophy*, Cambridge University Press. Cambridge.
- Danto, Arthur (2005) *Nietzsche as a Philosopher*, expanded edition, Columbia University Press, New York.
- Deleuze, Gilles (2005) *Nietzsche*, çev. İlke Karadağ, Otonom Yayıncılık, İstanbul.
- Descartes, Rene (1994) *Metot Üzerine Konuşma*, çev. K. Sahir Sel, Sosyal Yayınlar, İstanbul.
- Esenyel, Adnan (2015) “Hakikatsiz Bir Felsefe Mümkün mü?” *III. Uluslararası Felsefe Kongresi: Gelenek, Demokrasi ve Felsefe*, Bildiri Kitabı, Bursa Kültür A.Ş., Bursa.
- Figal, Günter (2001) *Nietzsche: Eine Philosophische Einführung*, Reclam, Stuttgart.
- Heidegger, Martin (1977) “Nietzsche’s Wort: Gott ist tot” in *Holzwege*, Gesamtausgabe 6, Hrsg. von Friedrich-Wilhelm von Hermann, Vittorio Klostermann Verlag, Frankfurt am Main.
- Heidegger, Martin (2006) *Sein und Zeit*, 19. Auflage, Max Niemeyer Verlag, Tübingen.
- Husserl Edmund (1982) *Cartesian Meditations: An Introduction to Phenomenology*, trans. by Dorion Cairns, Martinus Nijhoff Publishers, Hague.

- Janaway, Christopher (2007) *Beyond Selflessness: Reading Nietzsche's Genealogy*, Oxford University Press, Oxford.
- Kuçuradi, İoanna (1999) *Nietzsche ve İnsan*, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara.
- Leimbach, Rüdiger (2008) "Was hat Asklepios für Sokrates getan?" *Hermes*, 136. Jargh., H. 3, Franz Steiner Verlag, pp. 275-292.
- Leiter, Brian (2002) *Nietzsche On Morality*, Routledge, New York.
- Nehamas, Alexander (1999) *Nietzsche: Life as Literature*, Harvard University Press, Massachusetts.
- Platon (1997) "Apology" and "Phaedo" *Plato: Complete Works*, edited by John M. Cooper, trans. by G.M.A. Grube, Indianapolis: Hackett Publishing Company,
- Porter, James I. (2006) "Nietzsche and the Problem of Socrates", *A Companion to Socrates*, Edited by Sara Ahbel-Rappe, Rachana Kamtekar, Blackwell Publishing, Sussex.
- Sadler, Ted (1995) *Nietzsche: Truth and Redemption*, The Athlone Press, London.
- Schopenhauer, Arthur (1977) *Die Welt als Wille und Vorstellung I*, Zweiter Teilband, Diogenes Taschenbuch, Zürich.
- Solomon, Robert C. (2006) "Nietzsche *ad hominem*: Perspectivism, personality, and *ressentiment*", *The Cambridge Companion to Nietzsche*, edited by Bernd Magnus and Kathleen M. Higgins, Cambridge University Press.

DİZİN

A

- ahlak 26, 27, 35, 36, 46, 52, 139, 140
Aiskhylos 68, 71, 72, 75, 76, 180
akıl 16, 26, 37, 38, 39, 44, 45, 47, 53,
71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79,
80, 81, 83, 84, 87, 106, 108, 121,
122, 123, 148, 149, 169, 170, 172,
177, 178, 179, 180, 185, 186, 187,
190
akılcılık 83, 89, 90, 108, 109, 180
anlam 96, 172; ~lar dünyası 60, 61; ~
yaratmak 125
Apollon 70, 71, 73, 74, 79, 80, 81,
180
Apolloncu: ~ itki 70, 71; ~ güç 70
asketik rahip 110, 111, 112
Asklepios 82, 211
ayaktakımı içgüdü 130
Aydınlanma 16, 32, 178

B

- Batı: ~ kültür dünyası 31; ~ kültürü
30, 65, 79, 89, 90, 119, 180; ~ uy-
garlığı 17, 95
Batı felsefesi 34, 35, 36, 37, 39, 40,
46, 52, 53, 54, 55, 56, 59, 65, 67,
84, 91, 97, 99, 100, 101, 108, 112,
113, 117, 126, 127, 128, 143, 149,
154, 155, 157, 158, 165, 166, 167,
168, 169, 190; ~ geleneği 17, 54;
~nin temel değerleri 38; ~nin temeli
olarak insan problemi 67
bilgelik 26, 37; ~ sevgisi 97
bilim 11, 14, 41, 43, 81, 82, 84, 129,
130, 132, 149, 150, 151, 159, 183,
191, 194, 195; ~in çıkmazı 152
bireyselleşme 70, 71
Bryan Leiter 145

Ç

- çekiçle felsefe yapma 41
çileci: ~ ahlak 93, 139, 140, 141,
143, 147, 148, 149, 153, 160; ~
ideal 21, 22, 63, 93, 109, 140, 141,
142, 144, 145, 146, 147, 148, 149,
151, 164, 167, 198, 201; ~ ideal 22,
33, 39, 40, 63, 112, 142, 144, 145,
146, 147, 148, 149, 150, 152, 153,
154, 159, 163, 164, 165, 166, 167,
169, 170, 182, 183, 189, 198, 201,
203, 205, 206
çöküş 31, 33, 51, 53, 55, 64, 81, 86,
87, 88, 90, 96, 97, 100, 102, 105,
109, 198

D

- değer(ler) 23, 24, 27, 28, 42, 66, 116,
139, 189; ~ biçen hayvan 24; ~ fel-
sefesi 35; ~n ölümü 32; ~in yeniden
değerlendirilmesi 23, 24, 28, 33, 42,
45, 50, 52, 59; ~ problemi 51
değerlendirme 23, 24, 25, 27, 28, 42
Deleuze 184, 210
Descartes 34, 134, 210
Dionysos 70, 71, 72, 73, 74, 79, 80,
81, 175, 180, 181, 187, 209
Dionysosçu dürtü (itki) 71, 73
diyalektik 68, 75, 83, 89

E

- ebedî dönüş 178, 185, 186, 187, 188,
190, 191, 192, 193, 194, 195, 198,
199, 201
erdem 77, 89, 202
Euripides 68, 73, 74

F

felsefe 4, 18, 25, 35, 37, 39, 40, 42, 44, 50, 52, 69, 78, 84, 91, 98, 114, 127, 129, 132, 138, 141, 143, 155, 167, 169, 175, 186, 203, 210, 211; ~ işçileri 135; ~nin krizi 39, 57; ~nin kökeni 36; ~ yapan insan 45
felsefi: ~ etkinlik 15, 48, 113; ~ söylem 47, 48, 49, 50, 56
fena 103
filozof 64, 98, 131, 132, 133, 136, 158, 162, 196

G

geleceğin filozofları 42, 91, 128, 131, 136, 169, 175, 189
gelenek 26, 29

H

hakikat 11, 26, 37, 39, 43, 36, 136, 153, 159, 161, 162, 164, 165, 167, 169, 170, 171, 173; ~ arayışı 37, 162, 163, 165, 166, 170; ~ aşkı 97, 137; ~i araştırma yönelimi 34; ~in değeri 156, 161; ~ istemi 43, 44, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 169, 206
hasta insan 99, 112
hastalık 98
hayatın anlamı 20
Heidegger 32, 60, 162, 197, 210
hınç 104, 105, 109, 110, 111
hiçlik 31, 33, 39, 40, 135, 165, 198; ~i isteme 22, 31, 113, 147
Homeros 180
Husserl 34, 210

İ

içgüdüsel eyleme 75
ilk-varlık 72
insan 24, 52, 57, 58, 60, 112; ~ varoluşunun anlamı 63; nesnel ~ 133, 135; son ~ 15; şüpheci ~ 133; yaşayan ~ 58
İskenderiye kültürü 78, 79
iyi 26, 32, 54, 55, 102, 103, 104, 109; ~ ile kötünün ötesine geçmek 55

K

Kant 47, 48, 49, 54, 135, 168
kendi benliğine, bedenine ve karakterine yabancılaşmak 22
kesinlik arayışı 126
Kopernik 151
köle ahlakı 65, 104, 105
kötü 55, 104, 109
kötümserlik 84, 100
kültür 79, 210

M

merhamet 26
mesafe tutkusu 102
modern: ~ birey 15, 16, 18, 19; ~ idealler 15; ~ özne 19
Montaigne 134

N

Naziler 18, 94
neden-sonuç 71, 77, 80
nihilizm 14, 15, 16, 17, 18, 32, 33, 38, 40, 62, 63, 84, 95, 100, 101, 109, 122, 127, 139, 147, 151, 158, 161, 175, 177, 181, 205

O

Oidipus 72, 73

Ö

öfke 104, 110
öte dünyacı idealler 113, 115, 147
özgür isteme 7, 106, 107

P

Platon 33, 35, 36, 43, 51, 54, 55, 58, 67, 77, 86, 123, 157, 168, 180, 185, 211
Prometheus 72, 73

R

Richard Wagner 80, 180, 181, 182, 183, 209

S

sahici filozof 132, 137
sanat 175, 180, 184, 186, 206
Schopenhauer 13, 22, 39, 40, 80, 84, 99, 100, 101, 133, 145, 146, 157,

177, 181, 182, 183, 211; ~'in metafiziği 84
selamete erme projesi 98
Sokrates: ~'in hastalıklı karakteri 86;
Sokratik: ~ daimon 75, 76; ~ filozof
137, 138; ~ tip 65, 90
somut insan 46, 48, 50, 53, 59, 139
Sophokles 68, 71, 72
sürü 95, 96, 105; ~ değerleri 100; ~
insanı 95, 96, 100, 101, 102, 104,
105, 106, 107, 109, 110, 112, 201,
204; ~ insanının köle ahlakı 104; ~
insanının mağlup edilmesi 92

T
tanrının ölümü 14, 32, 40, 119
tragedya 69, 72, 79; ~nın doğuşu 69

U
uygar ve aydın birey 16

Ü
üst insan 51, 65, 66, 92, 94, 114,
115, 117, 118, 119, 121, 122, 124,
125, 126, 127, 128, 138, 139, 140,
173, 186, 198, 201, 202, 203, 204,
205; ~in ikame edilmesi 92

V
var olmak 111, 146
varoluş: ~un dehşeti 126; ~un haklı
çıkarılması 23; ~un mutlak olarak
akli bir biçimde kavranabileceğine
ilişkin kuruntu 78

Y
yapıbozum 50
yaratmak 41
yaşam: ~in anlamı 62, 79, 81, 91, 96,
103, 115, 117, 176, 194; ~in haklı
çıkarılması 20, 193
yeni değerler yaratmak 56, 152
yeni felsefe 50
yorum 27
yozlaşma 31

Z
zayıflık 96
Zerdüşt 11, 14, 15, 22, 23, 60, 65,
92, 94, 114, 115, 119, 123, 124,
176, 178, 185, 186, 187, 188, 189,
191, 195, 202